

TISZTA BESZÉD

A képes beszéd csapdái

Nagyon sokszor észre sem vesszük, mondhatni, akaratlanul díszítjük egy kissé a szavainkat, költői eszközöket használva a hétköznapi beszédben. Természetesen nem elvont értelmű metaforákról, megfejthetetlen hasonlatokról van szó, mert a túlzott kivirágoztatása a nyelvnek óhatatlanul a nevetségességbe fulladna, és nem is lehetnénk biztosak abban, hogy mindenki értené, mit is akarunk mondani. Vagy egyszerűen másképp értelmezné, mint ami a közlési szándék volt. Ez utóbbi egyébként a legegyszerűbbnek tartott stílus-eszköz, a jelző esetében is áll, sőt, nem várt bonyodalmakat is okozhat.

Gyakran lehet hallani a hirtelen halálesetekre a szép halál jelzőt. Van, aki simán rábólint, de nem ritka az ellenkezője sem, a felháborodott rikácsolás, hogy milyen jogon új gúnyt a másik az ő hozzátartozójának halálából. Az ilyenkor bekövetkező magyarázkodás a legkínosabbak közé tartozik, s ahogy az lenni szokott, a mindenáron kívánt kimagyarázkodás óhatatlanul bevonz egy-két valóban sértő megjegyzést, vagy elég csak a gúnnyosabb hanghordozás, és máris beáll az örök harag. Holott ha egy kicsit körbejárjuk, azonnal kiderül, hogy a szépnek nyilvánított halál a szó legszorosabb értelmében igaz az eltávozott vonatkozásában. Hányszor hallani, hogy épp csak hördült egyet, és már nem élt. Vagyis nem szenvedett előzőleg, nem volt ágyhoz kötve, nem volt kiszolgáltatva a környezetének, betegnek sem érezte magát, mert az

ilyen halál általában érrendszeri eredetű: egy rögtön elzár egy fontos eret, és máris bekövetkezik a baj. Tehát az épp elhalálozott mintha egészségesen távozott volna, ami természetesen nem igaz, csak nincsenek komoly, érezhető fájdalmai. Vagyis szépen, emberhez méltón halt meg. A környezet, a család részére viszont talán ez a legelfogadhatatlanabb távozási mód. Mert egyik percről a másikra történik, nem tudnak lelkileg felkészülni, és épp ezért nagyon nehezen tudják feldolgozni szerettük távozását.

Az ellenpélda a nagyon hosszas betegeskedés, az állandó fájdalmak, a folytonos ágyban fekvés, amikor bizony a rokonok – előbb csak ki-kí magában, aztán már közösen is – emlegetik, milyen jó volna, ha megkönnyebbülne. Nem a gyógyulásra értik, mert a legtöbb ilyen esetről már az elején tudják, hogy nincs menekvés. De ők könnyebbülnének meg, ha már nem volna a gondozási teher a vállukon.

A legtávolabb álljon tőlem a viccelődési szándék, de ez a két példa annyira gyakori, hogy alig van család, amelynek ne kellenek ezek egyikével szembenéznie. S mindezt épp azért mondtam, hogy lehetőleg kerüljük a képes beszédet, ha egy-egy ismerős eltávozását közli valamelyik családtagja, mert az egyértelműen pozitívnak tekintett szép jelző sokszor bizony nagyon sok fájdalmat okoz, ezért igyekezzünk elkerülni a kedvesnek szánt jelző használatát.

Molnár Judit